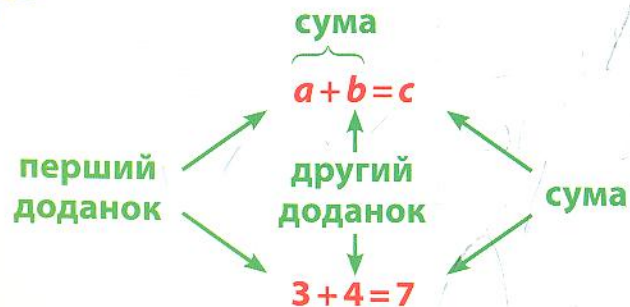

Таблиця розрядів і класів чисел

Третій клас			Другий клас			Перший клас		
клас мільйонів			клас тисяч			клас одиниць		
сотні мільйонів	десятки мільйонів	одиниці мільйонів	сотні тисяч	десятки тисяч	одиниці тисяч	сотні	десятки	одиниці
								5
							1	2
						3	6	8
					1	2	7	4
				2	5	9	2	6
			8	6	2	1	3	9
		1	3	4	2	1	8	5
	5	0	7	2	4	3	6	9
1	2	6	3	5	2	7	0	8

АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ

Читай вираз по-різному:

- три плюс чотири дорівнює сім;
- сума чисел три та чотири дорівнює сім;
- до трьох додати чотири — буде сім.

Закони додавання

Переставний закон додавання

Від зміни місць доданків сума не змінюється.

$$a + b = b + a$$

$$5 + 4 = 4 + 5$$

Сполучний закон додавання

Сума не змінюється, якщо доданки, що стоять поруч, замінити їх сумою.

$$(a + b) + c = a + (b + c) = (a + c) + b$$

$$(2 + 6) + 4 = 2 + (6 + 4) = 2 + 10 = 12$$

$$(3 + 5) + 7 = (3 + 7) + 5 = 10 + 5 = 15$$

Віднімання

Читай вираз по-різному:

- дев'ять мінус два дорівнює сім;
- різниця чисел дев'ять і два дорівнює сім;
- від дев'яти відняти два — буде сім.

**Додавання й віднімання
двоцифрових чисел
без переходу через десятку**

$$16 + 13 = 10 + 6 + 10 + 3 = 20 + 9 = 29$$

$$35 - 12 = 30 + 5 - 10 - 2 = 20 + 3 = 23$$

**Віднімання одноцифрових чисел
із круглих десятків**

$$60 - 7 = (50 + 10) - 7 = 50 + (10 - 7) = 50 + 3 = 53$$

$$80 - 5 = (70 + 10) - 5 = 70 + (10 - 5) = 70 + 5 = 75$$

**Віднімання двоцифрових чисел
із круглих десятків**

$$50 - 26 = 50 - (20 + 6) = (50 - 20) - 6 = 30 - 6 = 24$$

$$90 - 44 = 90 - (40 + 4) = (90 - 40) - 4 = 50 - 4 = 46$$

**Віднімання двоцифрових чисел
із переходом через розряд**

$$42 - 15 = (30 + 12) - (10 + 5) =$$

$$30 \quad 12 \quad 10 \quad 5$$

$$= (30 - 10) + (12 - 5) = 20 + 7 = 27$$

або

$$42 - 15 = (42 - 10) - 5 = 32 - 5 = 32 - 2 - 3 = 27$$

$$2 \quad 3$$

Письмове додавання

$$35 + 48$$

1. Записуємо доданки у стовпчик: одиниці під одиницями, десятки під десятками.
2. Додавання починаємо з одиниць. Пам'ятаємо, що 10 одиниць меншого розряду — це 1 одиниця вищого розряду. Додаємо одиниці:

$$\begin{array}{r} 35 \\ + 48 \\ \hline \end{array}$$

$$5 + 8 = 13.$$

Записуємо 3 під одиницями; 1 десяток запам'ятовуємо.

$$\begin{array}{r} 1 \\ 35 \\ + 48 \\ \hline 3 \end{array}$$

3. Додаємо десятки:

$$3 \text{ дес.} + 4 \text{ дес.} = 7 \text{ дес.}$$

і 1 дес., що запам'ятали. Дістали 8 десятків. Записуємо 8 під десятками.

$$\begin{array}{r} 35 \\ + 48 \\ \hline 83 \end{array}$$

4. Читаємо результат: сума дорівнює 83.

Письмове віднімання

$$74 - 38$$

1. Записуємо від'ємник під зменшуваним: одиниці під одиницями, десятки під десятками і т. д.
2. Віднімання починаємо з одиниць. Перевіряємо, чи можна з одиниць зменшувального відняти одиниці від'ємника. Якщо ні, тоді «позичаємо» 1 десяток (10 одиниць) із десятків зменшуваного. Ставимо крапочку, щоб про це не забути.
3. Віднімаємо десятки і т. д.
4. Читаємо результат.

$$\begin{array}{r} 74 \\ - 38 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \cdot \\ 74 \\ - 38 \\ \hline 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \cdot \\ 74 \\ - 38 \\ \hline 36 \end{array}$$